

JAMIYATDAGI DEVIANT XATTI-HARAKATLARNING SABABLARI VA ULARNI OLDINI OLISH YO'LLARI

Xoldarova Umidaxon Dilmurodjon qizi

Farğona Davlat Universiteti, Pedagogika, Psixologiya va San'atshunoslik fakulteti,
4-kurs, 21/130 guruh talabasi

Annotatsiya: Ushbu maqolada jamiyatda uchraydigan deviant xatti-harakatlarning psixologik, ijtimoiy va madaniy omillari o'rganiladi. Deviyatsiyaning turlari, ularning kelib chiqish sabablari, yoshlar orasida deviant holatlarning kengayishiga olib keluvchi omillar tahlil qilinadi hamda ularni oldini olish bo'yicha tavsiyalar beriladi.

Kalit so'zlar: deviyatsiya, ijtimoiy norma, ijtimoiy nazorat, yoshlar, jinoyatchilik, pedagogik profilaktika.

Kirish

Zamonaviy jamiyatda insonlarning xulq-atvori ijtimoiy me'yorlar bilan tartibga solinadi. Ushbu me'yorlarga zid harakatlar "deviant xatti-harakatlar" deb ataladi. Deviyatsiya jamiyatning barqarorligiga tahdid soluvchi omil sifatida o'rganiladi.

1. Deviyatsiya tushunchasi va uning turlari

Deviyatsiya — bu umumiy ijtimoiy me'yorlardan chetga chiqishdir. U quyidagi turlarga bo'linadi:

- Jinoyat: qonunbuzarlik bilan bog'liq deviant harakat.
- Aksilmadaniy harakatlar: odob-axloq me'yorlariga zid bo'lgan xatti-harakatlar.
- Giyohvandlik, alkogolizm, o'z joniga qasd qilish: shaxsga zarar yetkazuvchi deviant holatlar.

2. Deviant xatti-harakatlarning sabablari

3. Deviyatsiyaga olib keluvchi asosiy omillar:

- Oiladagi muammolar: mehr yetishmasligi, zo'ravonlik.
- Makroihtimoiy omillar: ishsizlik, kambag'allik, urbanizatsiya.
- Mikroijtimoiy omillar: do'stlar ta'siri, yetarli ijtimoiy nazoratning yo'qligi.

4. Yoshlar orasida deviantlikning kengayishi

Yosh avlod orasida deviant xatti-harakatlar ko'proq uchraydi. Buning sabablari quyidagilardan iborat:

- Ruhan shakllanmaganlik.

- Ijtimoiy tajribaning yoʻqligi.
- Tashqi taʼsirlar (internet, ommaviy madaniyat).
- 5. Deviatsiyani oldini olish yoʻllari
 - Tarbiyaviy ishlar: maktab va oilada axloqiy tarbiyani kuchaytirish.
 - Ijtimoiy xizmatlar: psixologik yordam markazlarini koʻpaytirish.
 - Qonunchilik choralarini kuchaytirish.
 - Profilaktik dasturlarni ishlab chiqish.

Xulosa

Deviatsiyani nazorat qilish va oldini olish ijtimoiy barqarorlik va taraqqiyotning muhim omilidir. Bu borada oila, taʼlim muassasalari va davlat muassasalari oʻzaro hamkorlikda ish olib borishi lozim.